

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 134 / Olot, abril 2021

Coordinació: Antoni Mayans i Xavier Puigvert • Edició: Ajuntament d'Olot - Cultura i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / EL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL PARC NATURAL DE LA ZONA VOLCÀNICA DE LA GARROTXA: PASSAT, PRESENT I FUTUR

Aquest mes de març el Parc Natural ha fet 39 anys, i d'aquí a uns mesos en farà 36 que va començar la seva gestió amb Josep Maria Mallarach al capdavant com a director, amb la seu del Parc ubicada al Casal dels Volcans d'Olot. És a partir d'aquell moment que també es va començar a gestar el seu Centre de Documentació, amb una gran recopilació inicial de material textual i d'imatges, que s'ha anat ampliant encara més al llarg dels anys amb compres, donatius i intercanvis, fins a arribar a un fons documental d'uns 16.000 documents i més de 20.000 imatges. És el recull més gran dels centres de documentació de les xarxes d'espais naturals de Catalunya.

La gran quantitat i qualitat de documents recollits al principi va fer que, quan el 1993 s'inaugurà Can Jordà com a segona seu del Parc, es decidís que el Centre de Documentació s'emplaçaria allà, ja que hi havia espai per al material, i s'hi ubicarien diverses àrees de gestió que eren les principals consultores. Va ser llavors quan el director del Parc Natural, Jaume Vicens, va contractar serveis professionals per catalogar el material i es decidí obrir-lo al públic extern.

El centre disposa d'un fons històric excepcional sobre vulcanisme i geologia, i també sobre patrimoni natural de la Garrotxa i més enllà. I és de consulta imprescindible per a investigadors i per a tothom qui tingui interès en temàtiques ambientals.

Essent conscients de les dificultats

d'accés físic per arribar a Can Jordà, però amb la voluntat de facilitar l'accés a la informació, des d'un primer moment es va optar per potenciar les respostes de les consultes per correu electrònic, i oferir un fons documental híbrid, amb una part del fons físic i una part cada cop més creixent en format virtual, especialment de recerca. També ha estat decisiu el fet de tenir pàgina web del Parc a partir de 1997, i abocar-hi continguts, tan fullets turístics (la secció més consultada del web del Parc) com materials de recerca, publicacions del Parc, jornades...

Actualment, el Centre de Documentació és una biblioteca especialitzada que facilita accés físic i virtual a tot tipus de coneixement i d'informació sobre el Parc Natural, i altres matèries ambientals o d'interès relacionades amb la seva gestió. És un recurs per gestionar aquest espai, difondre'n l'existència i què s'hi fa, col·laborar en el coneixement i la conscienciació ambiental, i donar suport a professionals i estudiosos, institucions, empreses ambientalment responsables, escoles i públic en general. Aquesta és, en essència, la seva missió, i per aconseguir-ho es recull, es tracta, es difon i s'ajuda en la dinamització de la informació recollida. El web i les xarxes socials són eines imprescindibles pel Centre.

La participació en tasques de coordinació de biblioteques ambientals de Catalunya i Espanya ha fet que el Centre es conegui i valori més fora que dins de la Garrotxa. Però amb l'ampli-

ació de nous serveis per a escoles, institucions i empreses, obrint el ventall de públic objectiu i amb la celebració conjunta d'efemèrides ambientals amb altres biblioteques, hem fidelitzat i millorat la col·laboració amb institucions i usuaris particulars.

La pandèmia ha afectat els resultats del Centre de Documentació, que ha vist disminuir les consultes en sala i els préstecs de biblioteques mòbils, però han augmentat les consultes en format virtual, que han superat el 80%. Amb tot, el Centre ha mantingut la quarta posició entre les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya en documents físics prestats, ha crescut a les xarxes socials i ha aconseguit més de 22.200 documents descarregats i més de 23.200 visites a la portada del web, que es manté com el segon més visitat d'entre els parcs del Departament de Territori i Sostenibilitat.

El futur del Centre, i la seva raó de ser, passa per ser una eina imprescindible per a la gestió del Parc, per saber trobar l'equilibri entre guardar i difondre un fons físic excepcional, que és part de la història de la Garrotxa, i el fons digital, amb el web i les xarxes socials com a aliats. Volem sumar usuaris i mantenir els bons nivells de satisfacció, per ser una biblioteca de referència europea amb cor i marca garrotxins. I oberta a tothom. Us hi esperem!

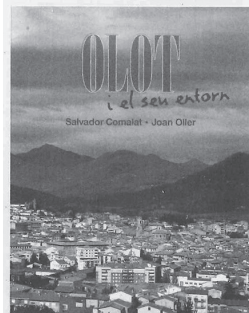
MONTSERRAT GRABOLOSÀ SELLABONA
Centre de Documentació del PNZVG

ANIVERSARI / CENTENARI D'ANTONI NOGUERA MASSA

Antoni Noguera Massa va néixer el 26 d'abril de 1921 a Girona i es va establir a Barcelona amb la família després de la Guerra Civil. Metge i dentista de professió, es va sentir atret per les terres garrotxines per haver estiuat des de petit al santuari de la Salut, a Sant Feliu de Pallerols. Fruit d'aquesta vinculació són dos llibres sobre geografia i història de la zona: *Collsacabra* (1964) i *La comarca d'Olot* (1969-1972).

En la dècada de 1970 es va centrar en l'estudi de l'art romànic (sobretot marededeus, pantocràtors i altres elements iconogràfics) a la Garrotxa i altres comarques. Va ser president de l'entitat Amics de Besalú (2001-2008), des de la qual va impulsar els Seminaris del Romànic i una beca d'estudis sobre l'antic comtat de Besalú. Va acabar els seus dies a Olot, el 9 de març de 2016, víctima d'un atac de cor.

Llibres de Batet

L'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i Llibres de Batet us conviden a la presentació del llibre de fotografies

Olot i el seu entorn

dels autors Salvador Comalat i Joan Oller, que tindrà lloc el proper divendres 15 de desembre, a dos quarts de vuit del vespre, a can Trincheria, carrer de Sant Esteve, 29 d'Olot.

L'acte anirà a càrrec de Mita Casacuberta, doctora en filologia catalana, i Lluís Sacrest, alcalde de la ciutat.

Durant l'acte se servirà un refrigeri.

Olot, desembre de 2006

El mes de setembre passat va ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el fons documental de la primera etapa de Llibres de Batet (1986-2008), gràcies a la donació que en va fer Carme Simon, una de les dues fundadores de l'editorial.

Efectivament, l'any 1986, la filòloga olotina Teresa Planagumà (Olot, 1958-2005) i la bibliotecària Carme Simon (Olot, 1952) van crear l'Editoria de Batet, amb la voluntat, segons explicaven en una entrevista promocional, de publicar llibres que tractessin diferents aspectes de la Garrotxa amb el màxim rigor i professionalitat, amb cura del contingut i de la forma i amb una coherència interna. La imatge de l'editorial va comptar amb l'aportació de la dissenyadora gràfica Magda Pujolàs, la il·lustradora Maria Perelló i el desaparegut fotògraf Josep M. Melció.

Al llarg dels seus vint-i-tres anys d'existència, l'editorial –que l'any 1990 va canviar el nom pel de Llibres de Batet– va treure a la llum gairebé quaranta llibres. El primer, *D'Aphyllantes a Galanthus*, la reedició d'una monografia divulgativa sobre la vegetació de la regió volcànica olotina publicada pel naturalista Miquel Riera l'any 1979, era tota una declaració de principis. En el seu catàleg, l'editorial va compaginar propostes arriscades amb voluntat patrimonial, com *Els Jocs Florals a Olot*, de Margarida Casacuberta i Lluís Rius (1988), o el llibre col·lectiu dedicat a la figura de Joaquim Danés i Torras (1989), amb títols més atractius, alguns dels quals van tenir una gran acceptació, com *Pecats humits* (1990), un conjunt de relats eròtics de diversos autors olotins que va suposar una de les poques

incursions en la ficció de l'editorial; *Cançons d'Olot* (2001), un llibre disc avui introbable, o *Herbes remeieres de la Garrotxa* (2005), un recull de medicina tradicional fet per Marissa Llongarriu i Ester Sala.

Llibres de Batet també va endegar una política de col·leccions: Monografies (quatre volums, entre els quals hi ha *Els morts per la Guerra Civil a la Garrotxa* [1993], de Jordi Pujiula, Carles Batlle i Ramon Girona, un clàssic de la bibliografia local), i Artistes de Llibres de Batet, en coedició amb el Museu de la Garrotxa, unes acurades monografies dedicades a Ramon Amadeu, Josep Berga i Boix, Marià Vayreda i Miquel Blay. Però la col·lecció més popular, iniciada l'any 1994, van ser les Guies, uns llibrets divulgatius profusament il·lustrats en què s'alternaven llocs (Olot, la Vall d'en Bas i Riudaura, la Vall de Bianya, Besalú, etc.) amb itineraris excursionistes per diferents indrets de la comarca. Se'n van publicar catorze títols.

Amb la mort de Teresa Planagumà, l'any 2005, l'editorial va perdre esma, i Carme Simon amb prou feines va publicar dos títols més. Al cap de deu anys, l'editorial va iniciar una nova etapa de la mà de Ricard Sargatal i Àgata Losantos.

El fons documental ara ingressat a l'Arxiu Comarcal conté informació sobre les obres publicades, la gestió econòmica de l'editorial (que permet conèixer, entre altres coses, la xarxa de distribució d'una petita editorial local) i la repercussió a la premsa que van tenir les obres publicades, entre altres aspectes.

ANTONI MAYANS

BREVIARI

L'Àrea de Cultura de l'Ajuntament d'Olot, per mitjà de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, convoca una nova edició de la **Beca Ernest Lluch de Ciències Socials i Humanes**, amb l'objectiu de fomentar la recerca en el camp de les ciències socials i humanes en l'àmbit de la comarca de la Garrotxa. Els candidats hauran de presentar la documentació a la Secretaria de la Beca (ACGAX, plaça del Puig del Roser, 1) fins al dia 30 de setembre. La beca està dotada amb 4.500 €. Per a més informació, podeu trucar al 972 27 91 31, o consultar les pàgines web de Cultura (www.olotcultura.cat) i de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa (<http://cultura.gencat.cat/arxius/acgax>).

...

Durant el mes d'abril es duran a terme dues **activitats complementàries** de l'exposició *La família Jaume d'Olot. És la guerra!*, produïda per l'Arxiu de la Garrotxa i el Museu de la Garrotxa. El dissabte 17 d'abril, a les 12 del migdia, els comissaris de la mostra, Anna Bonfill i Antoni Mayans, faran una visita guiada a l'exposició. I el dissabte 24 d'abril, a les 6 de la tarda, al pati de l'Hospici, Xavier Rusalleda i Jordi Figueras interpretaran cançons de la Guerra Civil i de la resistència antifranquista. Per assistir a les activitats cal descarregar una entrada gratuïta a olotcultura.cat per controlar l'aforament.

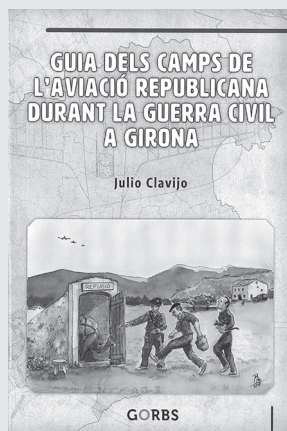
...

El propassat divendres 12 de març l'arquitecte **Arnau Vergés Tejero** (Olot, 1979) va presentar la tesi doctoral titulada *L'Eixample Malagrida d'Olot: urbanisme i arquitectura a la Catalunya-ciutat-jardí*, dirigida pels doctors Josep Fuses i Eduard Callís. El treball, defensat per videoconferència davant d'un tribunal de la Universitat de Girona, analitza el procés de creació de l'eixample de la ciutat d'Olot damunt del pla de Llacs, a banda i banda del riu Fluvià, promogut per l'indià Manuel Malagrida i Fontanet en la dècada de 1910. El projecte d'estudi va ser mereixedor l'any 2017 de la Beca Ernest Lluch de Ciències Socials i Humanes que concedeix l'Ajuntament d'Olot.

MONOGRAFIES

ANGLADA, Anna Maria et al.,
Fons de Sant Feliu de Girona, Santuari de Santa Maria dels Arcs, Casa Carles, Santa Maria de la Bisbal i Narcís Figueras de l'Arxiu Diocesà de Girona, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2020, 569 p. (Inventaris dels fons musicals de Catalunya; 11).

CLAVIJO, Julio,
Guia dels camps de l'aviació republicana durant la Guerra Civil a Girona, Viladamat: Gorbs Comunicació, 2020, 51 p.

III Concurs de relats curts. Any 2019,
Olot: Alba. Associació de Dones de la Garrotxa, 2021, 36 p.

GIL, Juan-Miguel,
Josep Danés i Torras, el arquitecto de las escuelas carmelitas del castillo de Onda, Vila-real: Carmelitas Acv, 2020, 312 p.

PORTA, Carles,
La farmacèutica. 492 dies segrestada, Barcelona: La Campana, 2020, 320 p.

VILANOVA, Santiago,
L'emergència climàtica a Catalunya. Revolució o col·lapse, Barcelona: Edicions 62, 2021, 326 p.

ARTICLES

BUSQUETS, Cesc i ESQUÉ, Miriam,
"Una mirada a l'Argentona històrica a través de l'arqueologia", *Laietània. Estudis d'Arqueologia i d'Història*, núm. 21, 2020, p. 133-155.

BUSQUETS, Cesc i GARRIGA, Joan,
"La Vall de la Riera de Pineda en època romana (Pineda de Mar,

Alt Maresme)", *Laietània. Estudis d'Arqueologia i d'Història*, núm. 20, 2019, p. 159-169.

BUSQUETS, Cesc i GURRERA, Miquel,
"Vida i mort a l'entorn de la Via Augusta al seu pas per Vilassar de Mar. L'estructuració del món rural romà a la part central de la costa laietana", *Laietània. Estudis d'Arqueologia i d'Història*, núm. 20, 2019, p. 171-184.

CASADEMONT, Xavier,
"La necessitat de la integralitat en les polítiques públiques d'immigració", *Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades*, núm. 9, 2020, p. 87-98.

CASADEMONT, Xavier; FEU, Jordi i PRIETO-FLORES, Òscar,
"I had him in my head reminding me to persist". The Role of Mentoring in Shaping Immigrant Youth Expectations", *Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades*, núm. 8, 2019, p. 4-25.

CASADEMONT, Xavier i BRUGUÉ, Quim,
"Complexitats i tensions socials a les comarques gironines", *Revista de Girona*, núm. 325, març-abril 2021, p. 62-65.

DORCA, Jordi,
"Guillem Terribas, llibreter emèrit [entrevista]", *Revista de Girona*, núm. 325, març-abril 2021, p. 12-19.

FEU, Jordi i PRIETO-FLORES, Òscar,
"La mentoria social com a eina de treball amb joves en context d'immigració", *Pedagogia i Treball Social. Revista de Ciències Socials Aplicades*, núm. 9, 2020, p. 99-110.

GALOFRÉ, Jordi,
"Descoberta de més exiliats", *El Lligat (Banyoles)*, núm. 24, hivern 2020, p. [8-11].
Conté dades de Joan Pujol Bassols (Olot-1917-Banyoles, 1979).

GAVIOLI, Laura,
"Reunir totes les plantes de Catalunya. Adquisició de cinc herbaris de l'Institut Botànic de Barcelona a través de les cartes de Pius Font i Quer", *Actes d'Història de la Tèc-*

nica i de la Ciència, núm. 12-13, 2019, p. 147-175.

GARCIA-PORTUGUÉS, Esther,
"El Realisme a Catalunya en les primeres dècades del segle XX. Sitges, Valls i Olot", *EMBLECAT. Estudis de la Imatge, Art i Societat*, núm. 9, 2020, p. 181-188.

MERINO, Imma,
"L'evolució de la mirada davant del cinema", *Revista de Catalunya*, núm. extra 6, 2020, p. 234-240.

MERINO, Imma,
"El retorn de Won Kar-wai", *L'Avenç*, núm. 477, març 2021, p. 64-68.

MESTRES DE LA MEANA, Jordi,
"Els privilegis de generositat concedits per Ferran II el Catòlic", *Armoria*, núm. 9, 2020, p. 155-167.

MURLÀ, Josep,
"La nomenclatura urbana de la Canya, dins el terme de Bianya", *Bisania*, núm. 28, febrer 2021, p. 18-21.

REIXACH, Albert,
"L'endeutament de les comunitats sota domini baronial al bisbat de Girona (c.1350-1500)", dins Neus PUIG i Montse VIADER (ed.), *Les crisis a l'Edat Mitjana. Actes del VI Seminari d'Estudis Medievals d'Hostalric*, Hostalric: Ajuntament d'Hostalric, 2020, p. 56-65.

SERRA, Guillem,
"La vida dentro de una bolsa de plástico", *Bruxismo*, núm. 7, hivern 2020, p. 78-83.

TORRES, Jordi,
"Arquitectura del vidre [Bellapart SAU]", *La Punxa*, núm. 59, 2020, p. 28-35.

VILAMITJANA, Caterina i FIOL, Montserrat,
"Noves tendències didàctiques en l'ensenyament del llatí i la cultura clàssica: les trobades d'alumnes de Llatí a 4t d'ESO", *Anuari de Filologia. Antiqua et Mediaevalia*, núm. 10, 2020, p. 195-200.
Conté referències a l'aprofitament didàctic de la via antiga del Capsacosta.

JOAN BARNADAS (joan.barnadas@gmail.com)

Aquest hivern vaig assistir a la inauguració d'un pessebre monumental fet per una entitat olotina del tercer sector. Les educadores i els seus deixebles ens varen explicar quines tècniques havien utilitzat; la direcció de l'entitat ho va emmarcar en el seu projecte d'integració social i el rector de la parròquia va cloure els parlaments justificant la cessió de l'espai i animant l'entitat a prosseguir amb la seva tasca social tan positiva. Ningú no va parlar ni del significat del pessebre, ni del missatge que va portar Jesús, ni tan sols de la bona nova del Nadal. No és un cas aïllat. En molts enterraments religiosos tampoc no es parla del judici final, ni de la resurrecció, ni del cel. Sembla com si els pastors de l'església catòlica no gosessin defensar públicament els valors morals del cristianisme.

Certament, són molts els catòlics que acompanyen els que pateixen i ajuden els que l'estat del benestar ha abandonat, i sort en tenim; però fer caritat no hauria de ser la principal funció d'una religió. És més important que indiquin el que està bé i que condemnin el que està malament. La tasca principal d'una església no hauria de ser pagar els lloguers dels que passen per un mal moment, ni permetre dormir en els temples als que ho han perdut tot, ni donar menjar i roba usada als pobres, sinó convèncer els creients que deixar sense llar els desvalguts o no donar permís de treball als menors estrangers no acompanyats (MENA) o tenir una legislació laboral que deixa en la indigència molts treballadors o tenir unes pensions mínimes que no permetin

sobreviure amb dignitat o defraudar és immoral. Per tant, que és pecat i que no s'ha de fer.

Trobar a faltar una societat amb sòlids principis morals no vol pas dir que vulgui ressuscitar aquells capellans de poble que moralitzaven els feligresos només en benefici dels poderosos. Just al contrari. Serveixi d'exemple la lluita dels parcers d'Olot per canviar les condicions del lloguer l'estiu de 1919. Demanaven repartir-se els fruits de la terra a terços (un per al propietari, un per al parcer i l'altre per pagar les despeses de producció) i no a meitats, com s'estava fent des de temps immemorials. Els propietaris s'hi van negar en rodó i varen promoure un sindicat de pagesos catòlic que no posés en qüestió l'*statu quo*. El dirigia mossèn Cabrafiga, de Sant Joan les Fonts. Des de la trona del seu temple, el mossèn solia acusar els anarquistes d'haver portat a Olot la "verola negra" (per Josep Alberola, el líder de la CNT), una malaltia que causava la ruïna de la comarca, destruïa la fe religiosa i provocava el descontentament i l'agitació social. Els parcers no entenien per què lluitar per millorar les seves condicions de vida havia de ser anticatòlic. En un debat públic, quan el mossèn va assegurar als camperols discsols que "els drets emfitèutics de la propietat els defensarem pam a pam, sang a sang", el líder del Sindicat Únic dels Camperols d'Olot i Comarca, Gaspar Capdevila, li va demanar si aquests eren els seus evangelis, i quan el mossèn va respondre que una cosa és la religió i una altra els interessos, l'anarquista va cridar ben fort: "Visca Jesús de Natzaret!".

UN TOC AMB EL PEHOC / LA NOVA SECCIÓ DE CIÈNCIES DEL PEHOC

El passat mes de desembre vam arrencar amb molta il·lusió la nova Secció de Ciències del PEHOC, amb l'objectiu d'incrementar el coneixement científic en els diferents àmbits i disciplines de les Ciències Naturals, la Tecnologia i la Salut de la nostra comarca.

Des d'aquesta secció pretenem aprofundir en la cultura científica, i així contribuir a millorar el patrimoni i el benestar de les persones que vivim a la Garrotxa. Volem desenvolupar projectes d'investigació comarcals, fer-ne difusió i promoure la participació ciutadana, a més de potenciar els debats científics a l'entorn de les diverses àrees.

Una de les línies de treball és la col·laboració amb el cicle dels Grans interrogants de la ciència, que apropa els coneixements científics al públic en general, gràcies a la participació de persones que estan a primera línia de la recerca nacional i, fins i tot, internacional. De moment, la col·laboració del PEHOC consisteix a donar suport per a l'enregistrament i transmissió en directe de les xerrades programades, i la difusió a les xarxes socials. Com que ara com ara els aforaments presencials són molt limitats degut a les restriccions per evitar la propagació de la pandèmia, així es pot seguir la xerrada des de casa i s'incrementa el nombre de persones que en gaudeixen, però les xerrades també es poden veure a posteriori, a través del nostre canal de Youtube.

Enguany, també hem engegat un projecte per comprovar

l'estat dels sis rapinyaires nocturns (estrígiformes) presents a la nostra comarca: el duc, el gamarús, el mussol comú, el mussol banyut, l'òliba i el xot. L'objectiu és obtenir una fotografia de l'estat actual i, més endavant, poder fer avaluacions periòdiques per observar la dinàmica que presenten les seves poblacions. Aquest projecte es durà a terme mitjançant dos mètodes: escoltes en directe de les espècies i gravacions

nocturnes en llocs escollits a l'atzar arreu de la comarca. Per altra banda, les dades d'observacions i d'escolta que ens puguin aportar les persones voluntàries les utilitzarem com a dades complementàries a l'estudi i podran servir per tenir una visió més global de l'estat d'aquestes espècies. Ja hem començat a fer els primers assaigs i iniciarem el treball de camp a finals d'aquest 2021, per obtenir dades i interpretar-les almenys durant dos anys. A més, també espe-

rem poder fer activitats complementàries a la investigació com ara tallers, xerrades i sortides guiades.

Hem iniciat la nostra trajectòria investigadora amb un treball que majoritàriament es nodreix de les Ciències Naturals i esperem que ben aviat també puguem ampliar aquesta recerca en altres disciplines. Per fer-ho possible ens agradaria comptar amb totes aquelles persones i entitats que com nosaltres tenen inquietuds científiques, ja sigui participant activament en la recerca o bé proposant activitats, col·laborant-hi o assistint a les que organitzarem.

SECCIÓ DE CIÈNCIES (ciencies@pehoc.cat)

MARGARIDA CASACUBERTA

Hi vam ser fa una bona colla d'anys, just a l'inici de la història, que té la casa com a protagonista. Era una tarda. En Francesc ens la va ensenyar per dintre i per fora. Primer de tot, la llinda, gravada a la pedra: 1587. Fa venir vertigen. Sobretot quan penses la quantitat d'històries que deuen haver passat a l'interior d'aquelles parets i dels fantasmes que, no en tinc cap dubte, hi viuen encara gelosament. Recordo la sensació de fredor, una mena de sensació que havia experimentat, de petita, en totes les cases de pagès on vaig entrar. A casa no en dèiem mai masies. Parlàvem de Ma Bernat o de Subiràs. He de reconèixer que aquelles cases m'imposaven i em feien basarda. Com la primera vegada que em van portar al Far i vaig mirar al buit. No hi he pujat, que jo recordi, mai més.

No sé si és el primer que ens va explicar, però és el que més em va quedar: la casa era un niu d'*escorpits*. Ho escric així, en versió arcaica i dialectal, perquè és l'única manera en què puc pensar en unes bestioletes que diria que van desaparèixer de la meua quotidianitat juntament amb la meua infantesa. Mai no m'havien fet por, però també és cert que els havia vist d'un a un, i que els vigilava de cua d'ull. En Francesc, en canvi, hi havia hagut de lluitar, com aquell qui diu, cos a cos. Ho explica a l'inici de la seva darrera novel·la, *La casa de foc* (Premi Proa de novel·la 2020).

Primer de tot, els escorpits li havien semblat una excusa per no llogar-li can Mau, una casa petita al Salient, situada al darrere de l'església, abandonada des de feia dècades: "Em van dir que no me la volien llogar perquè era plena d'escorpins" (p. 25). Després, superat el primer escull, havia estat la mateixa casa la que li semblava que hauria volgut fer fora el nou inquilí, tan devastat per dins com ella mateixa:

"La primera nit vaig dormir al sofà llit, dins del sac, i entre el fred i les parets de pedra em va semblar que dormia en una cova.

L'endemà, la gebrada ho havia deixat tot blanc. Quan vaig sortir de casa vaig dubtar si havia de tancar la porta perquè no notava gaire diferència entre dins i fora. (...) Les dues

feixes del costat estaven plenes de brossa, la paret de pedra basàltica que les separava havia caigut i algú havia calat foc a la figuera que hi havia al costat de la casa. Més d'una vegada, quan em volia queixar de la casa pensava que ella tampoc no devia estar gaire a gust amb mi, que si pogués parlar li diria a en Josep que busqués un altre llogater. (...) La primera decisió que vaig prendre durant les vacances de Nadal i Reis va ser fer endreça i neteja." (p. 28)

Es fa difícil, en llegir aquestes paraules, no pensar en la Mila de *Solitud* i en el seu viatge iniciàtic per la muntanya. Com ella, el narrador de *La casa de foc* fa de la neteja, de la cacera de l'escorpit i de l'embelliment de l'espai, la millor estratègia per foragitar els "fantasmes freds" i retornar "una mica d'ànima" a la casa, al mateix temps que, a poc a poc, va recuperant la seva, d'ànima, i pot començar a sortir del forat. És en aquest moment, quan els altres el veuen "com una continuïtat de la casa" (p. 22), que el nou habitant del Salient pot mirar al seu voltant i esdevenir conscient que, rere les vides desolades que l'envolten amb més o menys hostilitat, hi ha una història comuna que els uneix inextricablement.

Una història molt antiga, que vertebrava la casa (amb tots els seus noms i tots els seus habitants passats, presents i futurs) amb totes les cases del Salient (de can Sol a les ruïnes de Pruan). Perquè, com recorda una de les veus de la novel·la, "tots portem una mica les ruïnes de Pruan o d'altres llocs, o les misèries" (p. 127). O, com constata el narrador, "aquí tot ve d'abans..." (p. 61). Per això, el misteri que, de mica en mica, Francesc Serés va desvelant a *La casa de foc* és tan antic i profund com la mateixa natura que ocupa can Mau, que embolcalla tot el Salient i que engoleix els personatges que s'hi belluguen. I també a nosaltres, lectors i lectores. Les històries que recordem o que recreem a través de la lectura són, com diu un altre dels personatges de la novel·la, "forats de cuc que comuniquen universos autònoms, que ens desplacen a llocs i temps diferents" (p. 22) sense haver de sortir de la nostra particular i desolada història.

ELS NOMS DE LA TERRA / PATI HOSPITALARI

XAVIER PUIGVERT I GURT

El nomenclàtor viari abans es nodria de la realitat aparent. Els representants veïnals acordaven retolar *passatge de la Font*, *carrer Major* o *camí del Prat* allà on veïen un raig d'aigua, una via principal o una esplanada d'herba. Actualment, una comissió oficial assigna noms als carrers a partir de les propostes de persones, ens o idees que se li fan arribar. Un canvi de paradigma: ara es vol que les plaques dignifiquin mentre abans només calia que orientessin.

En aquest sentit, ara ens fa estrany que en algun moment de la història d'Olot hagi existit un cert consens per anomenar *carrer del Pati* una via minúscula del centre urbà. Tan estrany que Joaquim Danés i Torras proposava veure-hi una manera d'anomenar el solar –en llatí acadèmic, *patium*– de la casa comunal, ampliada l'any 1574 a partir de l'edifici medieval de l'Hospital de Sant Jaume. Va errar, crec, perquè no tenia per rellevant un simple pati. Si s'hagués fixat en l'obra de la seu que va suposar la construcció d'una nova casa de la vila entre 1694 i 1704, segur que hauria fet una proposta diferent. Les obres, mogudes per la necessitat d'apuntalar un casal que "amanassa ruhina", com es deia pel febrer de 1694, van incloure en el nou disseny un petit

pati situat al costat de l'edifici. Aquell espai, probablement concebut perquè els malalts de l'antic hospital hi estiressin les cames i hi prenguessin el sol, es va transformar en un cel·l obert amb una font central a l'interior de la casa comunal, amb entrada i sortida pels carrers del Pati i de Fontfreda. Si més no, així de bucòlic el va representar l'escultor de Tortellà Josep Cortada en un dibuix arquitectònic cap a 1703. Però de bucòlic, res, perquè la precarietat d'equipaments municipals li va anar retallant el presumpte encant. D'entrada, el 1717, es va cobrir per poder acollir temporalment l'estudi de minyons i no va recuperar la seva funció fins a 1757. En aquell mateix segle, es va cedir part del pati per albergar el pallol, el magatzem públic de cereals. Ja en el segle XX, se'n van segregar bocins per a la inspecció d'aviram (1911); un necessari vàter (1914) i un inefable dipòsit de gasoil (1978). Finalment, el 1996 va traspasar juntament amb l'edifici que l'havia vist néixer.

Tot i la sagnia contínua, el pati interior es va mantenir viu en el nomenclàtor dels vianants. I el seu esperit encara ens sembla perceptible en el vestíbul de la biblioteca local. Un vestigi de l'antiga hospitalitat que amara aquell indret.

L'augment d'activitats en el medi natural ha comportat un increment notable del nombre d'elements informatius o interpretatius, com ara rètols, plafons o cartelleres que s'instal·len per informar sobre elements culturals, indrets singulars, vistes panoràmiques, senders, etc. Igualment, en les obres públiques, per exigència del contracte, es col·loquen rètols de grans dimensions que detallen amb pèls i senyals les característiques de l'actuació. En general, tenim tendència a senyalitzar-ho tot. Certament, en determinades circumstàncies, la col·locació de plafons informatius és comprensible, posem per cas els itineraris sotmesos a un ús públic intens, però, tant en aquest cas com en tots els altres, la senyalització hauria de portar associada dos compromisos inalienables. Un, la retirada, en cas que sigui una actuació de caire temporal i, dos, el manteniment de l'element en qüestió. Res no provoca una sensació més gran de deixadesa que un rètol o una cartellera en mal estat de conservació. La imatge que es dona és pèssima, molt pitjor que si no hi hagués cap rètol informatiu. I poso un exemple. L'any 1993, el Consell Comarcal de la Garrotxa, gràcies a l'aportació econòmica de l'aleshores Departament de Medi Ambient, va iniciar una campanya de neteja i clausura d'abocadors incontrolats. L'objectiu era retirar les runes i deixalles amuntegades en un centenar de punts distribuïts

per tota la comarca, la majoria dels quals situats en clots o marges fluvials de zones periurbanes. Una part del pressupost disponible estava destinada als estudis previs, és a dir, a localitzar els abocadors; una altra a la retirada efectiva dels materials, i, la resta, a la campanya de sensibilització. Així, després de cada intervenció, en aquell punt s'hi plantava un rètol metàl·lic que avisava: "No hi aboqueu deixalles. El bosc no s'ho menja". I és ben cert. Tan cert com que el rètol tampoc no se'l menja, i quasi 30 anys després alguns encara romanen en els llocs on hi havia hagut aquells abocadors clausurats. Un altre aspecte relacionat amb la senyalització és la tipologia. A diferència dels senyals de circulació, clars i homologats, cada institució pública intenta vendre el seu model i, davant la manca de consens, la diversitat de formes i dissenys s'acaba imposant.

Convindria posar mesura a aquesta dèria de senyalització, que pretesament intenta resoldre necessitats no sempre comprovades d'informació i orientació, i racionalitzar l'ús de rètols i cartells en el medi natural. En la recerca de solucions alternatives, la tecnologia ens pot ajudar, ja sigui instal·lant el codi QR en llocs discrets, ja sigui fent ús d'aplicacions per a dispositius mòbils que t'informen del que estàs contemplant només detectant la teva ubicació, ja sigui resseguint el *track* (la traça) quan es tracta de rutes i senders, per posar uns exemples. Fins i tot, pensant en les persones amb discapacitat visual, es podria pensar a rebre informació auditiva a través dels mòbils de manera semblant als aparells d'auto-guiatge dels museus. Les possibilitats avancen en paral·lel a les millores tecnològiques. La Garrotxa destaca pel seu potencial natural i cultural, i excel·leix per la capacitat d'atraure visitants. Aprofitant aquesta conjunció, seria interessant intensificar l'ús de sistemes telemàtics alternatius a la senyalització clàssica i, així, alliberar-nos d'aquells rètols i senyals més ostentosos i aparents que pertorben els micropaisatges locals. Però, sobretot, els rètols que instal·lem, mantinguem-los, perquè "el bosc no se'ls menja", encara que a vegades ho pugui semblar.

DIBUIXOS AMB EL COMPONEDOR / EL NARDO ERA JOAQUIM SOY

DOMÈNEC MOLI

"Em dic Joaquim Soy Espuña, vaig néixer a Olot, al carrer del Mont Carmel, número 2, el dia 22 d'agost del 1924...". Així comença el llibre autobiogràfic que el Nardo va escriure i editar l'any 2008. Porta per títol *Tarda de glòria* i en les seves pàgines l'amic Soy passa revista a tots els seus passos, especialment en el món dels braus. Ens presenta la seva família i les seves amistats i dona testimoni de la seva dèria imparable envers la vocació taurina. Jardiner d'ofici, torero de vocació, amic per imperatiu emocional. El faulista es queda amb aquest tercer Soy: l'amic. Les curses de braus no han estat mai en la llibreta on escriu les seves preferències. Ni com a tradició (sempre ha pensat que encara tenen més tradició les festes dels circs romans, amb els lleons i els cristians, tal com li deia a l'amic Jaume Tané, un altre apassionat dels toros), ni com a diversió (no s'ha divertit mai presenciant les tortures i la mort de cap ésser viu).

A prop d'on escriu el faulista hi ha un boix rodó gràcies a les estidores del jardiner, l'amic Soy. Ell el va plantar en un test d'argila, ell el va fer créixer, ell el va arrodonir i ell li va regalar un dia de tardor de l'any vuit d'aquest segle, precisament quan s'acabava d'imprimir el seu llibre. Amb ell i per ell, va lluitar contra l'atac criminal, l'estiu de l'any

divuit, de les papallones assassines i va vèncer. Avui, l'arbre rodó té un aspecte delicat, rústic, civilitzat i salvatge. Tot alhora. L'arbre-arbust, la base per a les talles del bon amic Ramon Sala, suaus com la pell d'un gat fagí. És un record que fa que la figura del Nardo es torni emocionant per a aquest faulista.

La paraula *amic* és la definició més justa per explicar Joaquim Soy. Però no amic de pocs. De tothom. Generós. Abans d'acabar l'edició del seu llibre va donar a una entitat benèfica uns euros a compte dels possibles guanys. També era optimista. Creia, enmig d'un entorn d'incrèduls, en la societat en què vivia. Per a molts, la seva mort farà que el recordin més com el Nardo (Joan Casulà va trobar el seu pasdoble famós), que com a Joaquim Soy. Però aquest faulista el recordarà sempre com era: una persona excel·lent, de caràcter molt dolç. En el seu llibre, després d'explicar-nos les experiències a les places de braus, relata de quina manera va ajudar a sobreviure una gavina i una burra que estaven en perill de mort. Ell i la Maria Rosa, la seva companya i esposa, regalaven bondat i amistat pels quatre costats. Amb ell mor, també, un testimoni d'un temps i d'una gent irrepetibles, en el qual encara hi havia qui confonia els pronoms tu i jo.

JOSEP M. MUÑOZ

D'uns anys ençà, Olot forma part d'un "moviment" anomenat Viles Florides, que és una iniciativa d'una dita Confederació d'Horticultura Ornamental de Catalunya (CHOC) que, cito, "promou la transformació de racons, pobles i ciutats de Catalunya a través d'espais verds urbans i enjardinats". La primera pregunta que se'm va acudir, quan vaig tenir notícia d'aquesta iniciativa per mitjà d'uns testos amb flors que pengen a mitja alçada en alguns pals de l'enllumenat públic, és: ¿Li cal, a Olot, aquesta ornamentació floral? ¿Que potser no és, com diu el web mateix de la CHOC, una ciutat "envoltada de volcans i solcada pel riu, on el verd de l'entorn s'endinsa a la ciutat i llueix com enlloc"? ¿Que potser no ha fet seva la idea que "el verd és una estratègia de ciutat"? ¿Què hi pinten, doncs, aquests testos enlairats?

En veure'ls, vaig recordar un acudit que, de petit, havia sentit explicar a la Maria Aurèlia Capmany. Era un que preguntava: "Per què han posat aquest gerro aquí?" La resposta era: "Per fer bonic". I la rèplica immediata i demolidora: "I per què no en fa?". Però més enllà de qüestions estètiques, la pregunta que em seguia fent era quin sentit tenien en un entorn com Olot. Hi vaig tornar a pensar l'estiu passat quan, a l'estació d'autobusos, vaig topar amb un plafó municipal d'informació on, sota el lema "100% Olot", es designaven "les deu essències" de la ciutat: per aquest ordre, i sense article al davant, "Volcà Montsacopa, Nucli antic, Modernisme, Museus, Moixina i Parc Nou, Batet i Fageda, Via Verda, RCR Arquitectes, Productes locals, Cuina". Si descomptem les dues darreres, doncs, per a l'Ajuntament les essències d'Olot es basen en la natura i l'urbanisme. Però, com es relacionen? ¿Hi ha realment una aposta perquè el verd s'endinsi, "com enlloc", dins la ciutat? Més enllà d'un entorn que ho afavoreix de forma excepcional, ¿hi ha prou ambició perquè aquesta sigui una característica realment distintiva d'Olot?

La qüestió de la reforma recent del passeig d'en Blay permet posar-ho en entredit. O, almenys, autoritza a pensar que haver descartat la proposta que "l'essencial" estudi d'arquitectura RCR havia fet per al Firal –i que va guanyar el concurs convocat a tal efecte el 2005– ha estat una gran ocasió mancada per portar al cor d'Olot, entre Sant Esteve i el puig del Roser, una obra que

seria, molt probablement, de referència en els annals de l'urbanisme contemporani i, en concret, en la interrelació entre ciutat i natura de què Olot pot fer, com ben poques altres ciutats, bandiera. L'esborrament entre "dins" i "fora" que ha caracteritzat l'arquitectura dels guardonats amb el premi Pritzker tenia l'ocasió de materialitzar-se en un projecte que dissolia els límits entre natura i ciutat, massa sovint entesos com a termes radicalment oposats. Tant de bo la ciutat no s'hagi de penedir mai de l'abandó d'aquell projecte! Un desistiment que, per acabar-ho d'espatllar, treu força al Firalet i el deixa com una peça aïllada i de lectura complicada.

De fet, la qüestió més important és justament el trossejament de la visió de conjunt que tot urbanisme digne d'aquest nom ha de tenir. L'error més greu és anar col·locant peces dissímils, ara l'una ara l'altra, sobre el taulell. Així, un dels atractius del projecte d'RCR ja quedava anul·lat per la decisió, al meu parer del tot equivocada, de construir l'edifici de l'Arxiu Comarcal, un edifici que per la seva manca de respecte amb l'entorn podríem qualificar de "maleducat", que tapa la visió centenària que des del Firal es tenia del puig del Roser, amb la plaça de braus al capdamunt, i que crea a la seva part superior un dels espais urbans més tristos que es recorden. Per afegir insult a la injúria, que diuen els anglesos, l'edifici, amb l'ús massiu de l'acer *corten*, confon l'espectador i el pot portar a creure que es tracta d'un projecte d'RCR, els quals mai no haurien comès tants pecats arquitectònics junts. Començant per les portes blanques que reben el visitant, i que fan pensar en la justícia d'aquell acudit de Woody Allen que deia que l'inventor de la fusteria metàl·lica hauria d'anar de dret cap a l'infern.

Olot no s'ha escapat de l'especulació immobiliària que ha fet tant de mal al país. Ni s'ha escapat de cometre, com tothom, errors urbanístics greus. Entrant a l'Eixample Malagrida, et costa d'entendre com algú va poder autoritzar, un dia llunyà, fer una espantosa oficina de Correus que, entre altres virtuts, tapa la visió de can Masramon, com si anéssim tan sobrats d'obres d'en Masó; o com es van edificar, als jardins d'un es més que interessants torres noucentistes, uns xalets d'estil hollywoodià. Veient-los, penses que és urgent i necessari que Olot retorni, decididament, a les seves essències.

BREVIARI

La Societat Catalana d'Economia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, ha publicat recentment el *Diccionari d'economistes catalans*, que recull la ressenya biogràfica de 310 autors que han tractat o escrit d'economia a Catalunya i que vol ser una obra de referència per a l'anàlisi de l'evolució del pensament econòmic català. L'obra conté les dades biogràfiques dels **autors garrotxins** Pere Bosch i Labrús (Besalú, 1827-Àvila, 1894), Miquel Estorch i Siqués (Olot, 1809-Madrid, 1870), Victorià Estorch i Massegur (Olot, 1860-Barcelona, 1929), Manuel Marcillo (Olot, 1656-la Seu d'Urgell, 1694) i Pere Màrtir Rossell i Vilar (Olot, 1882-Barcelona, 1933).

...

El repositori de tesis doctorals tdx.cat ha incorporat recentment el treball acadèmic de Jorge Rodríguez Ariza, *El simbolismo de la virgen negra. Aproximación a una construcción cultural*, defensat el 26 de novembre de 2019 al departament d'Art i Musicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. La tesi analitza l'existència de **marededeus negres** com a fenomen cultural i cataloga la vintena de talles d'aquest tipus que es conserven a Catalunya. Com era d'esperar, inclou un estudi detallat de dues marededeus romàniques garrotxines: la que s'ofereix al culte en el santuari de Santa Maria del Tura, d'Olot, i la que havia existit a Santa Maria de les Encies, a les Planes d'Hostoles, destruïda el 1936 i substituïda per una còpia fidel a l'original.

...

L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa ha participat en la campanya commemorativa a les xarxes socials del **centenari de la Volta Ciclista a Catalunya**, la cursa per etapes creada l'any 1911. Des de la Xarxa d'Arxius de Catalunya (XAC) i emmarcada en el projecte "Fem Esport, fem Arxiu", al llarg d'una setmana es van oferir fons i documents d'arxiu que permetien reviuir les set etapes de la Volta. L'ACGAX ha aportat nou fotografies i un cartell a l'exposició virtual "La Volta: 100 anys de ciclisme i arxius".

VIVÈNCIES / A LA FATXADA POSAREM UNA EMBASTIDA

JOAN TRESSERRAS

Durant la meua època professional, vaig coincidir moltes vegades amb en Josep Guinart i Jou, que fou durant molts anys arquitecte tècnic municipal. A part de ser un bon professional, té un bon sentit de l'humor i sap copsar de manera subtil i no ofensiva el parlar natural o no tan natural de molta gent, que, en el seu peculiar llenguatge en temes administratius o tècnics, diuen autèntiques barrabassades. Tant és així que, al llarg del temps i des del lloc estratègic dins de l'Administració local que ocupava, recopilà una quantitat considerable de paraules equívokes i les agrupà en uns fascicles titulats *Liber populi verbis* o llibre de la parla del poble. Molts d'aquests errors es produeixen per semblança fonètica, per interferència del mot castellà o bé per les dues causes. També n'hi ha de propis de la parla d'Olot.

Uns exemples trets de dits fascicles o de collita pròpia poden ser: per construir cal una *llecència* (llicència); caldrà presentar una *distància* (instància); al *consultori* (consistori) municipal; acompanyada de carnet d'*entitat* (identitat); la casa tindrà una porta *fulana* (forana); construirem un *xun-xu* (*zuncho*, cercol o faixa) que faci de *riòstia* (riosta) i que

les bigues no siguin *luminoses* o *aluminògenes* (aluminoses) i així el *tetxu* (sostre) no *fiambrejarà* (fimbrarà); per seguretat, es faran unes *pobretes* (provetes) i ho controlarà el *paraïador* (aparellador); a la *fatxada* (façana) posarem una *embastida* (bastida); atenció als *vietnants* (vianants); pel fred, posarem l'*illant* (aïllant); farem una *zanja* (rasa) per la *culaca* o *cruaca* (claveguera); caldrà *colorar* (clorar) l'aigua i la distribuïrem per *canyonades* (canonades); per protecció, farem una *gurnisa* (cornisa) i un envà *fluvial* (pluvial); al *polígano* (polígon); els carrers ja són *esfaltats* (asfaltats) i caldrà fer una *premuta* (permuta) amb el veí per fer l'*adicció* (addició); comprarem gas *zutano* (butà); per la *tele*, sort del *repartidor* (repetidor); quan acabem podrem demanar la *cèl·lula* (cèdula d'habitabilitat) i *inogorar* (inaugurar) la casa; caldrà posar la placa del *vadu* (gual) o ens posaran una *munta* (multa)...

Cal fer constar que moltes d'aquestes expressions foren recopilades fa uns trenta anys, i això vol dir una altra generació. La generació actual disposa d'un nivell cultural i tècnic molt superior al de fa trenta anys, sobretot pel que fa al nivell de català. Per això avui dia moltes d'aquestes locucions per sort ens sonen anacròniques, amb tuf de rànies, inclús poden semblar exagerades, però foren reals en el seu moment. I que les copsem d'aquesta manera és positiu. Si moltes tenen un component còmic o de parla de sainet, no voldria que s'interpretessin com una befa o un menyspreu als seus autors, que es mereixien i es mereixen tot el meu respecte. Al cap i a la fi, tots som allò que les circumstàncies personals i l'època que ens ha tocat viure ens han portat a ser. I si em permeteu, dues de fresques per acabar: al principi de la pandèmia persistent, un saberut tertulià radiofònic reclamava més mesures *prolífiques* (profilàctiques), i quan escric aquestes línies, pels carrers de Barcelona es diu que hi ha molta *hostialitat* (hostilitat). Passeu-ho bé.

ME'N RECORDO / 65

Recordo que vaig néixer al carrer de Sant Rafel (no ho recordo, però n'he vist fotos). Recordo que sempre estava assegut a la vorera del carrer, davant la botiga de la meua mare (Lechería Prat), i quan tocava la sirena de la Cooperació i sortien les dones de treballar s'aturaven i em deien coses (no ho recordo, però m'ho han explicat). Recordo que cada diumenge anàvem al Cine Ideal amb la meua mare i les dones dels músics de l'orquestra on tocava el meu pare. Recordo que quan s'acabava la pel·lícula, pujàvem a dalt al saló de ball de l'Ideal i encara podíem escoltar els darrers temes de l'Orquesta Casanovas. Recordo que després vam anar a viure al barri dels Desemparats. Recordo que el carrer estava cobert de runes que duïen dels tallers de sants. Recordo que el terra estava cobert de mans, peus, cossos, caps... dels models i motlles de guix de sants. Recordo que va ser el meu primer contacte amb el surrealisme. Recordo que em van portar a classes de música a l'escola muni-

cipal que era a l'Hospici, amb el senyor Prat Forga. Recordo que el senyor Prat va dir al meu pare que valia més que plegués perquè no tenia "oïda", millor que em portessin a l'escola d'art. Recordo que per venjança el meu pare no m'hi va portar mai. Recordo que el primer concert al qual vaig anar amb el meu pare era de l'Antonio Machín al teatre. Recordo el dia que van matar en Kennedy: era per Santa Cecília i em trobava al Salón Ideal; la notícia va arribar quan estava a punt de començar el concert de música clàssica. Recordo el meu primer dibuix que es va publicar a la revista *Misión*: era una caricatura d'en Bonet del Drac, però encara no existia la llibreria; recordo que al seu lloc hi havia l'Snack Novedades. Recordo que cada diumenge després de dinar ens trobàvem a l'Snack abans d'anar a ballar a la Indústria o al Novel. Recordo que cada diumenge venia un grup de música important. Recordo el dia que van venir Los Bravos, però no van actuar; no recordo per què,

però sí que recordo que hi va haver força merder. Recordo que vaig estar parlant molta estona amb el bateria, en Manolo. Recordo que més endavant vaig llegir que s'havia suïcidat; espero que no fos per haver parlat amb mi. Recordo el primer cartell que vaig dissenyar, que anunciava un recital de la Nova Cançó Catalana. Recordo el primer quadre que vaig pintar: el tema era un grup de gent que esperava que arribés el bus; volia ser realisme social, però era naïf esperpèntic. Recordo que vaig fer aquest tema perquè aquell any va arribar el bus urbà a Olot. Recordo que el quadre va estar exposat un dies a la galeria i taller de marcs Vda. Armengol, del carrer Major. Recordo que cada dia el passava a veure. Recordo que a Olot hi havia dues galeries d'art: la d'en Juan Armengol, davant de Sant Esteve, i la de la Vda. Armengol. Recordo que les dues galeries es treïen els ulls. En canvi, no recordo què vaig menjar ahir.

QUIM DOMENE